

Хулосаи

комиссияи ташхиси Шӯрои диссертациони 6D.KOA-022 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи Сайдалиева Муҳайё дар мавзӯи “Таҳлили вижагиҳои забони нутқи кӯдак”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6D020500 – “Филология” пешниҳод шудааст.

Аз 17 сентябри соли 2020

ш. Душанбе

Диссертатсияи докторант Сайдалиева Муҳайё дар мавзӯи “Таҳлили вижагиҳои забони нутқи кӯдак” ба омӯзиш ва таҳқиқи ташаккули нутқи кӯдак аз синни таваллуд то ба шашсолагии дар забони тоҷикӣ бахшида шудааст.

Дар диссертатсияи Сайдалиева Муҳайё масъалаҳои шинохти илми онтолингвистика (онтогенез) дар забоншиносӣ, омӯзиши заминаҳои пайдоиши шаклгирии нутқ ва фарогирии забони модарӣ аз ҷониби кӯдакони синни томактабӣ дар осори муҳаққиқони хориҷию ватанӣ, таҳлили забони нутқи кӯдак, аз ҷумла муайян ва баррасӣ намудани омилҳои ташаккули нутқи кӯдак, пайдо шудани силсилаи овозҳо ва муайян кардани фонди луғавӣ, мушаххас намудани вижагии калимаҳои (калимасозӣ, қаринасозӣ) дар нутқи кӯдакон, таҳлили роҳҳои шаклгирии унсурҳои дастурии забон, шаклгирии қолабҳои сарфию наҳвӣ дар нутқи кӯдак ва нишон додани салоҳиятҳои наҳвӣ дар нутқи кӯдакон ва амсоли инҳо мавриди таҳлилу таҳқиқ қарор гирифтаанд.

Пажӯҳиши ин мавзӯ дар илми забоншиносии тоҷик, ки аз масъалаҳои камомӯхташуда маҳсуб меёбад, аз аҳамияти назариву амалии диссертатсия дарак медиҳад.

Навгониҳои илмии рисолаи илмӣ, пеш аз ҳама, дар он аст, ки бори нахуст шаклгирии нутқи кӯдак ба таври густурда ва бунёдӣ мавриди пажӯҳиш қарор гирифтааст, ки аз таваллуд то ба яксолагии овозҳои навзодӣ ва калимаҳои кӯдакона дар забоншиносии тоҷик нишон медиҳад. Ғайр аз ин омилҳои фарогири забони кӯдакон, вижагиҳои овозӣ, сарфиву наҳвӣ, луғавӣ ва калимасозиву қаринасозӣ баррасӣ шудааст. Дар баробари ин диссертант дар ҷараёни пажӯҳиши мавзӯ бори нахуст ба воситаи таҷрибаи хотиранависӣ ва ба тариқи пурсиш (анкетапуркунӣ) дар забоншиносии тоҷик шаклгирии нутқи кӯдакро мавриди омӯзиш қарор додааст, ки аҳамияти басо муҳим дорад.

Диссертант ҳангоми таҳқиқи мавзӯ аз методҳои таҳлилий, тасвири ва муқоисавӣ истифода кардааст. Пажӯҳишгар дар рафти пажӯҳиш ба усули илмӣ ва осори назарии муҳаққиқон, ба мисли В.И. Беллюкова, В.П. Белянин, М. Ботинӣ, А.Н. Гвоздев, Е.И. Исенина, А. Крилов, А.А. Леонтев, Н.И. Лепская, А.Г. Маклаков, Ф.А. Соҳиб, К.Д. Ушинский,

Р.А. Фрумкина, Н. Хомский, Т.В. Черниговская, С.Н. Сейтлин ва дигарон така намудааст.

Ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқ, ки дар диссертатсия гузошта шудаанд, дар се боб ва ҳашт фасл тасниф шуда, дар умум иҷро шудааст.

Диссертатсия арзиши баланди назариявӣ ва амалӣ дорад. Он барои таҳқиқи мавзӯи шаклгирии нутқи кӯдакони синни томақтабӣ ва фарогирии забони тоҷикӣ судманд аст. Ин пажӯҳиш метавонад ҷанбаҳои назариявӣ забоншиносии равноро пурра гардонада, барои муҳаққиқони забоншиносии равонӣ ва забоншиносӣ (масоили назариявӣ фонетикӣ, фоносемантикӣ, лексикӣ, семантикӣ) ва соҳаҳои биология, педагогика, логопедия аз ҷиҳати омӯзиш ва муайян кардани мушкилоти шаклгирии нутқи кӯдак ва марҳилаҳои таърихӣ пайдоиши илми онтолингвистика кӯмаки ҳамаҷониба расонад. Дастовардҳои онро дар таълими фанҳои тахассусии лингвистӣ, забоншиносии равонӣ, биологӣ, педагогика, назарияҳои когнитивӣ ва коммуникатсионӣ истифода бурдан мумкин аст. Инчунин бахшҳои алоҳидаи кор барои табибон, логопедҳо маводӣ муҳим дода метавонад. Маҳз пажӯҳиши қисми амалии кор имкон медиҳад, ки натиҷаҳои он дар якҷанба соҳаи дарбаргирандаи фаъолияти нутқи кӯдак васеъ истифода шавад.

Дар диссертатсия як қатор норасоӣҳо ҷой доранд:

1. Оё ба истилоҳи “Филология” дар Шӯрои тоҷикӣ имкон дорад?;
2. Баъзе истилоҳоти махсус “логопедия” ва ғ. шакли тоҷикӣ дар қавс оварда шаванд;
3. Ҷумларо равшантар баён кунед.

Хулоса

1. Диссертатсияи Сайдалиева Муҳайё дар мавзӯи “Таҳлили вижагиҳои забонии нутқи кӯдак” кори илмӣ анҷомёфта буда, мундариҷаи он ба ихтисоси 6D020500 филология, ки Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-022 ба ҳимоя иҷозат медиҳад, мувофиқат мекунад.
2. Мақолоти интишорнамудаи муаллиф (6 адад), аз ин миқдор 4-то дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА ФР ва Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон алақ буда, мазмуну муҳтавои асосии рисолаҳо инъикос мекунанд. Ҳаҷми умумии корҳои интишоршуда 3 ҷузъи ҷопиро ташкил медиҳанд.
3. Автореферат ба талаботи кори илмӣ мувофиқ буда, мазмуну муҳтавои диссертатсияро пурра фаро мегирад.
4. Диссертатсияи Сайдалиева Муҳайё дар мавзӯи “Таҳлили вижагиҳои забонии нутқи кӯдак”, ки ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст, барои ҳимоя ба Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-022 пешниҳод карда шаванд.
5. Ба ҳайси муқарризи расмӣ тавсия карда мешавад:

Олимҷон Қосимов – доктори илмҳои филологӣ, профессор, мудири кафедраи забони тоҷикии давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино.

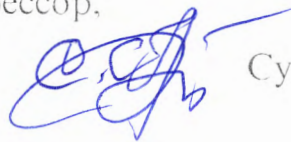
Матробиён Саломатшо – номзади илмҳои филологӣ, вакили Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Ба сифати муассисаи тақриздиханда – Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни.

Раиси комиссияи ташхис:

доктори илмҳои филологӣ, профессор,

узви Шӯрои диссертсионӣ

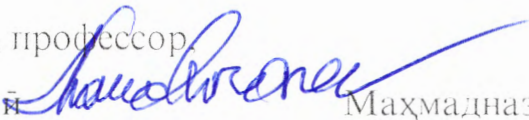

Сулаймонов С.

Аъзои комиссияи ташхис:

доктори илмҳои филологӣ, профессор

узви Шӯрои диссертсионӣ

Маҳмадназаров А.

номзади илмҳои филологӣ, дотсент,

узви Шӯрои диссертсионӣ

Гулназарова Ж.Б.